

.....

**ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน
เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัย
(The Effects of Providing Literature-based
Learning Experiences to Enhance Empathy in Young Children)**

Received: March 7, 2025

Revised: June 23, 2025

Accepted: June 27, 2025

กฤตชญาภา น้อยทิม*

Kritchayapa Noithim

ปิยะนันท์ หิรัณย์ชโลธร**

Piyannan Hirunchalothorn

ชลาธิป สมาหิโต***

Chlatip Samahito

บทคัดย่อ

บทความวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานที่มีผลต่อการเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัย ดำเนินการวิจัยโดยใช้รูปแบบแบบหนึ่งกลุ่มทดสอบก่อนหลัง กลุ่มเป้าหมายเป็นเด็กปฐมวัย ชาย และหญิง อายุระหว่าง 4 - 5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 28 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย แผนการจัดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานจำนวน 8 แผน และแบบประเมินความเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัย 2 องค์ประกอบ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน มีความเข้าใจผู้อื่นสูงขึ้นก่อนการทดลอง โดยก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.21 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.50 คะแนน และหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 22.04 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.20 คะแนน โดยพบว่าหลังการทดลองเด็กปฐมวัยแสดงความเข้าใจผู้อื่นทั้ง 2 องค์ประกอบ คือ เด็กสามารถแสดงออกถึงการเข้าใจความรู้สึก ความคิด และมุมมองของผู้อื่น เข้าใจว่าผู้อื่นสามารถมีความรู้สึกแตกต่างจาก

*นิสิตปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาปฐมวัยศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Master of Education Student in Early Childhood Education, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand

**อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Advisor, Assistant Professor Dr., Department of Education, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand

***อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Co-Advisor, Associate Professor Dr., Department of Education, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand

Corresponding Author E-mail Address: kritchayapa.n@ku.th

.....
ตนเอง โดยใช้เหตุผล มาเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนเองกับประสบการณ์ของผู้อื่น และค่อย ๆ คัดเดา และเด็ก
สามารถตอบสนองต่ออารมณ์ความรู้สึก และความต้องการทั้งทางบวก และทางลบของเพื่อน และผู้อื่น
ผ่านการแสดงออกด้วยทางท่า และคำพูด

คำสำคัญ : การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน/ ความเข้าใจผู้อื่น/ เด็กปฐมวัย

Abstract

The objective of this research was to study the effects of providing literature - based learning experiences to enhance empathy in young children. The study employed a one-group pretest-posttest design. The target group consisted of 28 preschool children, both boys and girls, aged between 4 and 5 years, who were enrolled in a kindergarten level 2 classroom. The research instruments included eight literature-based learning experience plans and an empathy assessment scale consisting of two components. Data were analyzed using mean, standard deviation, and content analysis.

The findings revealed that young Children who participated in the literature - based learning experiences demonstrated an increased level of empathy compared to before the intervention. Prior to the intervention, the average empathy score was 14.21 with a standard deviation of 3.50 After participating in the literature - based learning experiences for a period of eight weeks, the average score increased to 22.04 with a standard deviation of 2.20 After the intervention, children exhibited both components of empathy: they were able to express an understanding of others' feelings, thoughts, and perspectives, recognizing that others may have emotions different from their own, and were able to use reasoning to connect their own experiences with those of others while gradually developing the ability to infer. Furthermore, the children were able to respond to both positive and negative emotions and needs of peers and others through gestures and verbal expressions.

Keywords : Literature - Based/ Empathy/ Young children

บทนำ

ในสังคมปัจจุบัน ปัญหาพฤติกรรมก้าวร้าว การล้อเลียน และการกลั่นแกล้งยังคงเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายทั้งในชีวิตจริง และบนสื่อออนไลน์ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยแห่งการเรียนรู้ ซึ่งในปีการศึกษา 2567 ที่ผ่านมาพบว่า เด็กและเยาวชนถูกกลั่นแกล้งสูงถึงร้อยละ 80 โดยถูกล้อเลียนหน้าตา บุคลิก ชื่อพ่อแม่ ร้อยละ 82.54 รองลงมาคือ ถูกตอกย้ำปมด้อย ต่ำท้อ ร้อยละ 53.49 และถูกทำร้ายร่างกาย ร้อยละ 51.41 นอกจากนี้ ยังพบเด็กและเยาวชนไทยถูกกลั่นแกล้งทางโลกออนไลน์ ด้วยการส่งรูป คลิปวิดีโอ ข้อความที่ทำให้อับ

.....
อายุ ร้อยละ 22.81 ถูกโพสต์ข้อมูลส่วนตัว ร้อยละ 16.97 และถูกข่มขู่ว่าร้าย ร้อยละ 14.91 จากผลสำรวจพบเด็กและเยาวชนที่ถูกกลั่นแกล้งส่วนใหญ่ มีโอกาสเสี่ยงต่อภาวะซึมเศร้าและเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย กองสุกศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ (Division of Health Education, Department of Health Service Support, 2024) ซึ่งอาจนำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมเชิงลบตั้งแต่ช่วงปฐมวัยอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางอารมณ์ และสังคมในระยะยาวหากไม่ได้รับการส่งเสริมทักษะด้านสังคมอย่างเหมาะสม เด็กอาจเติบโตไปพร้อมกับรูปแบบพฤติกรรมที่ไม่เกื้อหนุนต่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสร้างสรรค์ทั้งนี้ สภาพแวดล้อมที่เด็กเติบโตมีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อพฤติกรรมในอนาคต เด็กที่มีการรับรู้ตนเองในเชิงลบมีแนวโน้มแสดงความโกรธหรือใช้ความรุนแรงจากสถานการณ์เล็กน้อยและอาจกลั่นแกล้งผู้อื่น (Kalliopuska, 1997 อ้างถึงใน Pihlajaniemi and Raitio, 2018) อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมเชิงลบสามารถเปลี่ยนแปลงได้หากเด็กได้รับการปลูกฝังพฤติกรรมทางบวก โดยเฉพาะความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น (empathy) ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ดี เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยแนวทางที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงสังคม เช่น วิธีการสร้างวินัยแบบอุปนัย (inductive discipline) ซึ่งผู้ใหญ่ชี้ให้เด็กเห็นถึงผลของพฤติกรรมตนที่มีต่อผู้อื่น จะสามารถพัฒนาเจตคติ และพฤติกรรมที่สะท้อนความเข้าอกเข้าใจผู้อื่นได้ดีขึ้น (Hoffman, 2000, as cited in Kimberly, 2010) ความเข้าอกเข้าใจผู้อื่นจึงเป็นหัวใจสำคัญของการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีคุณภาพและเป็นรากฐานของความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม ความเข้าอกเข้าใจผู้อื่นช่วยให้เด็กรู้จักคิดถึงใจเขาใจเรา มีทักษะการฟังการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์รู้วิธีการทำงานเป็นทีม และเข้าใจโลกในมุมมองที่หลากหลาย วัลภา สติรพัน (Sathiraphan, 2016) กล่าวว่าแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมทางบวกเพื่อลด หรือป้องกันพฤติกรรมทางลบของเด็ก คือ การส่งเสริมความเข้าอกเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เนื่องจากความเข้าอกเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งในการเรียนรู้ด้านสังคมและอารมณ์ ซึ่งการพัฒนาความเข้าอกเข้าใจสามารถเริ่มต้นได้ตั้งแต่ช่วงต้นของชีวิต และความฉลาดทางอารมณ์ ในด้านนี้มักเกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กด้วย

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้าอกเข้าใจผู้อื่นในเด็กปฐมวัยสามารถดำเนินการได้หลากหลายวิธี เช่น การแสดงบทบาทสมมติ การทำงานกลุ่ม การเล่นเกม และการเล่านิทาน โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน ซึ่งมีศักยภาพสูงในการพัฒนาทักษะทางสังคมผ่านเนื้อเรื่อง ตัวละคร และเหตุการณ์ต่าง ๆ Paley (2009) กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้เด็กได้สื่อสาร แสดงออกและมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับเรื่องเล่าและมุมมองของผู้อื่น ช่วยให้เด็กเรียนรู้การเข้าใจความแตกต่างและพัฒนาความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความหมาย

วรรณกรรมสำหรับเด็กจึงถือเป็นสื่อที่มีคุณค่า เนื่องจากเนื้อหา มักสอดแทรกค่านิยม คุณธรรม และแนวปฏิบัติทางสังคมที่เหมาะสม อีกทั้งยังช่วยกระตุ้นจินตนาการ ขยายพรมแดนความคิด และพัฒนาเจตคติของเด็ก บังอร ศรีกาล (Srikarn, 2010) ดารารัตน์ ทัพโต (Thapto, 2011) โดยตัวละครในวรรณกรรมทำหน้าที่เป็นแบบอย่างให้เด็กได้เรียนรู้พฤติกรรมที่เหมาะสม และไม่เหมาะสม พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้เด็กเข้าใจตนเอง และผู้อื่นผ่านประสบการณ์ทางอ้อมจากเรื่องราวในวรรณกรรม Sawyer (2000) และ Tomlinson & Lynch-Brown (1996) ยังสนับสนุนว่าวรรณกรรมช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจโลกกว้าง กระตุ้นความใฝ่รู้ และพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และเข้าใจผู้อื่นได้ลึกซึ้งมากขึ้น ดารารัตน์ ทัพโต (Thapto, 2011)

พบว่าเด็กปฐมวัยมีคุณธรรมด้านวินัยในตนเองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญหลังการจัดกิจกรรมโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน และธัญญา พิทยายพิทักษ์ (Pittayapitak, 2010) ที่พบว่าเด็กสามารถถ่ายทอดความเข้าใจ และเชื่อมโยงเนื้อหาในวรรณกรรมได้ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงถึงศักยภาพของวรรณกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ และสังคมของเด็ก

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนระดับปฐมวัยได้สังเกตพฤติกรรมของเด็กในการทำกิจกรรมร่วมกัน และประเมินคุณภาพเด็กตามมาตรฐานคุณลักษณะพึงประสงค์ ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 พบว่า ในมาตรฐานที่ 3 การมีสุขภาพจิตดีและมีความสุข มาตรฐานที่ 5 การมีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม และมาตรฐานที่ 8 การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดี ของสังคม เด็กปฐมวัยมีคะแนนอยู่ในระดับกลาง ซึ่งผู้วิจัยมีความต้องการอยากเพิ่มคะแนนใน 3 มาตรฐานนี้ให้สูงขึ้น เพื่อลดปัญหาที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งภายในห้องเรียน และช่วยเพิ่มการสร้างสัมพันธภาพที่ดีให้แก่เด็ก ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) อันเป็นบริบทที่ผู้ศึกษาปฏิบัติงานอยู่ โดยมุ่งหวังให้แนวทางที่พัฒนาขึ้นสามารถประยุกต์ใช้ได้จริง และส่งผลต่อการพัฒนาเด็กอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานที่มีผลต่อการเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัย” เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบหนึ่งกลุ่มทดสอบก่อน-หลัง (One Group Pretest Posttest Design) โดยมีเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 1 ห้องเรียน ศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) เป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ซึ่งมีรายละเอียดและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นเด็กนักเรียน อายุ 4 - 5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ห้องตะวันฉาย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) จำนวน 28 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยทำการสร้างเครื่องมือประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

1. แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานจำนวน 8 แผน ซึ่งใช้วรรณกรรมจำนวน 8 เรื่องต่อ 1 แผน คือ แผนที่ 1 เรื่องขุนฟุห้วงแม่ไก่, แผนที่ 2 เรื่องเจนนีชอบล้อเพื่อน,

.....
แผนที่ 3 เรื่องขนมปังแสนอร่อยของแม่ไก่แดง, แผนที่ 4 เรื่องเด็กชายผมดอกไม้, แผนที่ 5 เรื่องผักเพื่อนไม่ใช่
เรื่องสนุกนะ, แผนที่ 6 เรื่องล้อเพื่อนไม่ใช่เรื่องสนุกนะ, แผนที่ 7 เรื่องตุ๊กเพื่อนไม่ใช่เรื่องสนุกนะ และแผนที่ 8
เรื่องบางครั้งมุกตลกไม่ใช่เรื่องสนุกนะ โดยสร้างตามขั้นตอนดังนี้

1.1 ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์
การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน เพื่อวิเคราะห์เนื้อหา และกำหนดขอบข่ายในการนำเสนอเนื้อหาจาก
นฤมล เนียมหอม (Niamhom, 2014) และหนึ่งฤทัย พาภักดี (Paphakdee, 2021) และกำหนดเกณฑ์
ในการคัดเลือกวรรณกรรม เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจของผู้อื่นของเด็กปฐมวัย โดยมีเกณฑ์การเลือกวรรณกรรม
(Fisher and Terry, 1990) ดังนี้ 1) คำนิยามง่าย พัฒนาการ และความสนใจของเด็กเป็นสำคัญ เพราะจะช่วยให้
เด็กสนใจในวรรณกรรมมากขึ้น 2. วรรณกรรมที่นำมาใช้กับเด็กควรมีเนื้อหาที่สั้นกระชับมีคำคล้องจอง
3) วรรณกรรมมีเนื้อหาที่ส่งเสริมความเข้าใจของเด็กปฐมวัย 4) มีรูปภาพสีสันสดใสเพื่อดึงดูดความสนใจเด็ก
5) วรรณกรรมควรมีความหลากหลาย และสมดุลทั้งด้านความคิด และอารมณ์

1.2 ผู้ศึกษาได้ศึกษา ขอบข่ายการเรียนรู้ด้านความเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัยจากรัฐต่าง ๆ
ในประเทศสหรัฐอเมริกา ประกอบไปด้วย Best Start Expert Panel on Early Learning (2006)
New York State Early Childhood Advisory Council (2019) Alaska Department of Education and
Early Development (2021), Maine Department of Education Maine Department of Health and
Human Services (2015) และ Massachusetts Standards for Preschool and Kindergarten (2015)
และวิเคราะห์ตัวบ่งชี้ความเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัยที่สอดคล้องกับเนื้อหาניתาน

1.3 ผู้วิจัยออกแบบ และสร้างแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน
จำนวน 8 แผน ประกอบด้วยกิจกรรม 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นมีประสบการณ์จากวรรณกรรม เป็นขั้นที่เด็กได้ฟัง
นิทานจากครูเริ่มจากการแนะนำชื่อเรื่องชื่อผู้แต่งจากนั้นครูเล่าวรรณกรรมให้เด็กฟังจนจบเรื่อง
โดยไม่ขาดตอน และเด็กได้เห็นภาพประกอบอย่างชัดเจน 2) ขั้นตอบสนองต่อวรรณกรรม เป็นขั้นให้เด็กร่วมกัน
สนทนาเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในนิทาน โดยครูใช้คำถามกระตุ้นความเข้าใจผู้อื่นสำหรับเด็กปฐมวัย
3) ขั้นสร้างความเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัย เป็นขั้นเชื่อมโยงเนื้อหา หรือเหตุการณ์ในนิทานโดยมีกิจกรรม
ศิลปะสร้างสรรค์ กิจกรรมบทบาทสมมติ กิจกรรมเคลื่อนไหวกลางแจ้ง และกิจกรรมเกมการศึกษาเข้ามาช่วย
ส่งเสริมความเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัย 4) ขั้นสรุปความเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัย เป็นขั้นที่เด็ก
และครูร่วมสะท้อนความคิดที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัย

1.4 ผู้วิจัยนำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน ที่สร้างขึ้น เสนอต่อ
อาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจพิจารณา และให้ข้อเสนอแนะ 1) กำหนดสาระที่ควรเรียนรู้ให้สั้นกระชับ ชัดเจน
และครอบคลุม 2) ควรวงเล็บตัวบ่งชี้ไว้ตอนท้ายของคำถามว่าเด็กจะเกิดพฤติกรรมในตัวบ่งชี้ใด 3) ในขั้นตอนที่
เด็กปฏิบัติกิจกรรมควรนำตัวบ่งชี้เข้าไปทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมความเข้าใจผู้อื่น

1.5 ผู้วิจัยนำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานที่ได้รับ
การปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบพิจารณา
ความถูกต้องความเหมาะสมของเนื้อหาการจัดประสบการณ์แต่ละขั้นตอน และความสอดคล้องขององค์ประกอบ

.....
ต่างๆ ในแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้แบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนคุณภาพของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีค่าเท่ากับ 4.84 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด สามารถนำไปใช้ดำเนินการได้ พร้อมข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) องค์ประกอบครบถ้วนดีหากเพิ่มภาคผนวกโดยใส่เนื้อหาניתาน และภาพประกอบแต่ละหน้าลงไปแผนแต่ละสัปดาห์จะดีมาก 2) นิทานบางเรื่องมีเนื้อหาที่ยาว ผู้วิจัยควรสนทนาต่อยอดหลังเล่านิทานให้เป็นรูปธรรมให้ได้มากที่สุด 3) ปรับจุดประสงค์ในแผนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย 4) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมควรเขียนแยกให้เห็นเป็นขั้นที่ละขั้นของ 4 ขั้น นั้นๆ โดยแยกให้เห็นว่าเป็นย่อยของขั้นใด

1.6 ผู้วิจัยนำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน ไปทดลองกับเด็กปฐมวัย โดยใช้เวลาทดลองรวมทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 45 นาที จำนวน 8 แผน

2. แบบประเมินความเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นทางด้านความคิด และองค์ประกอบที่ 2 การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นด้านอารมณ์ มีขั้นตอนในการสร้างและพัฒนา ดังนี้

2.1 ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลแนวคิด ทฤษฎี องค์ประกอบ และขอบข่ายการเรียนรู้เกี่ยวข้องกับการเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัย โดยการประยุกต์ใช้องค์ประกอบของ Eisenberg (2000) คือ องค์ประกอบที่ 1 ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นด้านความคิด และองค์ประกอบที่ 2 ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นทางด้านอารมณ์ และนำข้อมูลขอบข่ายการเรียนรู้ ด้านความเข้าใจผู้อื่นของรัฐต่างๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกาวิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ด้านความเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับองค์ประกอบ 2 ด้าน

2.2 ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินความเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัย สำหรับใช้สังเกตพฤติกรรมเด็กเป็นรายบุคคลทั้งก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 3 ระดับ คือ ระดับคะแนนที่ 3 คือ เด็กแสดงพฤติกรรมความเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัยตามเกณฑ์ประเมินที่กำหนดได้ทุกครั้งด้วยตนเอง, ระดับคะแนนที่ 2 คือ เด็กแสดงพฤติกรรมความเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัยตามเกณฑ์ประเมินที่กำหนดได้บางครั้งด้วยตนเอง และระดับคะแนนที่ 1 คือ เด็กแสดงพฤติกรรมความเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัยตามเกณฑ์ประเมินที่กำหนดได้บางครั้งด้วยตนเองโดยครูเป็นผู้ชี้แนะโดยแบบประเมินประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ

องค์ประกอบที่ 1 การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นทางด้านความคิด คือ พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงการเข้าใจความรู้สึก ความคิด และมุมมองของผู้อื่น เข้าใจว่าผู้อื่นสามารถมีความรู้สึกแตกต่างจากตนเอง รู้ว่าผู้อื่นไม่เหมือนตนเอง โดยใช้เหตุผลมาเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนเอง กับประสบการณ์ของผู้อื่น และค่อย ๆ คัดเอา และตอบสนองต่อความรู้สึกของผู้อื่น ซึ่งประกอบด้วย 4 พฤติกรรม ดังนี้ 1.1 เด็กอธิบายความคิดความรู้สึกของผู้อื่นจากการที่บุคคลนั้นแสดงอารมณ์ความรู้สึกออกมา 1.2 เด็กคาดคะเนถึงสาเหตุที่ทำให้ผู้อื่นแสดงอารมณ์ความรู้สึกนั้นออกมา 1.3 เด็กสามารถบอกได้ว่าบุคคลแต่ละคนอาจจะมีความคิดความรู้สึกที่แตกต่างกันได้แม้อยู่ในสถานการณ์/ เหตุการณ์เดียวกัน 1.4 เด็กสามารถบอกลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างของตนเองและเพื่อนได้

องค์ประกอบที่ 2 การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นด้านอารมณ์ คือ พฤติกรรมที่เด็กตอบสนองต่ออารมณ์ความรู้สึก และความต้องการทั้งทางบวก และทางลบของเพื่อน และผู้อื่นผ่านการแสดงออกด้วยท่าทาง และคำพูด ซึ่งประกอบด้วย 4 พฤติกรรม ดังนี้ 2.1 เด็กแสดงความชื่นชมผลงาน ความสามารถ และความสำเร็จของผู้อื่นผ่านท่าทาง และคำพูด 2.2 เด็กปลอบโยนผู้อื่น เมื่อผู้อื่นแสดงความรู้สึกไม่ดี หรือ ไม่สบาย โดยใช้ท่าทาง หรือคำพูด 2.3 เด็กตอบสนองผู้อื่นด้วยท่าทางคำพูด พฤติกรรม เมื่อผู้อื่นแสดงออกว่าต้องการอะไร 2.4 เด็กเข้าร่วมกลุ่มทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างกันได้

2.3 ผู้วิจัยนำแบบประเมินความเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัยที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ปรับการใช้ภาษาในการอธิบายตัวบ่งชี้ให้มีความชัดเจน อ่านแล้วเข้าใจได้ง่าย 2) ยกตัวอย่างพฤติกรรมให้สอดคล้องกับตัวบ่งชี้ นั้น ๆ

2.4 ผู้วิจัยนำแบบประเมินความเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัยที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00 พร้อมข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ตรวจทานการใช้ภาษาการจัดพิมพ์ให้เรียบร้อย เพราะมีผลต่อรูปประโยคจะส่งผลต่อการตีความดังกล่าว 2) ปรับภาษาให้ประโยคพฤติกรรมกระชับ ชัดเจนยิ่งขึ้น 3) ปรับการยกตัวอย่างในข้อ 1.3 และ 2.4 ให้ชัดเจนตรงประเด็นตามรายพฤติกรรม

2.5 ผู้วิจัยแก้ไขปรับปรุงแบบประเมินความเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัยให้ถูกต้องและเหมาะสมตามความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบอีกครั้งก่อนนำไปทดลองใช้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการสังเกตพฤติกรรมของเด็กเป็นรายบุคคล และดำเนินการประเมินความเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลอง โดยใช้แบบประเมินที่จัดทำขึ้น เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ แล้วนำไปตรวจคะแนน พร้อมนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์

2. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน โดยดำเนินกิจกรรมตั้งแต่สัปดาห์ที่ 2 ถึงสัปดาห์ที่ 9 รวมระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 45 นาที รวมทั้งสิ้น 24 กิจกรรม

3. ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเกตพฤติกรรมของเด็กเป็นรายบุคคล และดำเนินการประเมินความเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัย หลังการทดลอง โดยใช้แบบประเมินที่จัดทำขึ้น ซึ่งเป็นฉบับเดียวกับก่อนทดลอง เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์

4. ผู้วิจัยนำข้อมูลประเมินก่อน และหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการประเมินความเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัย ก่อน และหลังการจัดประสบการณ์มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยก่อน และหลังการจัดประสบการณ์
2. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมความเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัยเป็นผู้จัดบันทึกหลังจัดประสบการณ์ และภาพถ่ายระหว่างการจัดประสบการณ์มาใช้ในการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และนำเสนอเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

การศึกษาผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานที่มีผลต่อการเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ และเสนอผลการวิจัย โดยสามารถสรุปได้ 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ก่อน และหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัย ก่อน และหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน โดยภาพรวม และจำแนกเป็นรายด้าน

(N=28)

ความเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัย	คะแนนเต็ม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		$\bar{D}$
		μ	σ	μ	σ	
1. ความเข้าใจผู้อื่นด้านความคิด	12	7.57	2.10	11.21	2.80	3.64
2. ความเข้าใจผู้อื่นด้านอารมณ์	12	6.68	2.57	10.82	1.49	4.14
รวม	24	14.21	3.50	22.04	2.20	7.83

จากตารางที่ 1 พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน มีความเข้าใจผู้อื่นสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง โดยก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.21 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.50 คะแนน และหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 22.04 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.20 คะแนน เมื่อนำมาพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เด็กปฐมวัยมีความเข้าใจผู้อื่นสูงขึ้นทั้ง 2 ด้าน คือ ความเข้าใจผู้อื่นด้านความคิด ก่อนทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.57 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.80 คะแนน หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 11.21 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.80 คะแนน และความเข้าใจผู้อื่นด้านอารมณ์ ก่อนทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.68 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.57 คะแนน หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 10.82 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.49 คะแนน

ตอนที่ 2 ผลการสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน

1. ความเข้าใจผู้อื่นด้านความคิด จากข้อมูลการบันทึกพฤติกรรม พบว่า ในสัปดาห์ที่ 1 – 2 เด็กยังไม่สามารถอธิบายความรู้สึกของตัวเองได้อย่างชัดเจน ครูต้องใช้คำถามกระตุ้นและเชื่อมโยงบริบทในนิทาน เพื่อช่วยให้เด็กเข้าใจเหตุ และผลของความรู้สึก และการแสดงพฤติกรรมต่างๆ นั้นออกมา ในสัปดาห์ที่ 3 – 4 เด็กเริ่มบอกเหตุผลของความรู้สึก และพฤติกรรมของตัวเองได้ชัดเจนยิ่งขึ้น แม้บางคนยังต้องอาศัยคำชี้แนะจากครูบ้างเป็นบางครั้ง สัปดาห์ที่ 5 – 6 เด็กส่วนใหญ่สามารถบอกเหตุผลได้อย่างเป็นระบบมากขึ้น โดยลดการพึ่งพาคำชี้แนะจากครูอย่างเห็นได้ชัด และในสัปดาห์ที่ 7 – 8 เด็กส่วนใหญ่สามารถบอกเหตุผลของความรู้สึก และพฤติกรรมของตัวเองได้โดยเด็กจะดึงประสบการณ์เดิมของตนเองมาใช้ในการคิดเพื่อเชื่อมโยงว่า เหตุผลใดตัวละคร หรือเพื่อนจึงแสดงความรู้สึก หรือพฤติกรรมนั้นออกมา

2. ความเข้าใจผู้อื่นด้านอารมณ์ จากข้อมูลการบันทึกในสัปดาห์ที่ 1 – 2 พบว่า เด็กส่วนใหญ่ยังไม่สามารถแสดงความเข้าใจทางอารมณ์ได้อย่างชัดเจน แม้จะมีปฏิกิริยาตอบสนองต่ออารมณ์ของตัวเองในนิทาน เช่น สีหน้าเศร้าหรือเสียงถอนหายใจ แต่ยังไม่สามารถอธิบาย หรือแสดงความรู้สึกร่วมได้อย่างชัดเจน และยังต้องอาศัยการชี้แนะจากครูในการเชื่อมโยงอารมณ์ของตัวเองกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ในสัปดาห์ที่ 3 – 4 เด็กเริ่มแสดงความรู้สึกร่วมทางอารมณ์ได้ชัดเจนมากขึ้น เช่น แสดงสีหน้า และน้ำเสียงสอดคล้องกับความรู้สึกของตัวเอง พูดแสดงความรู้สึกหรือห่วงใย เช่น “หนูว่าเขาคงเสียใจ” หรือ “เขาคงเจ็บมากเลย” แต่ยังคงมีบางส่วนที่ต้องการการกระตุ้นหรือคำถามนำจากครูเพื่อให้สะท้อนอารมณ์ออกมา ในสัปดาห์ที่ 5 – 6 เด็กสามารถรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นได้อย่างแม่นยำ และเริ่มแสดงออกเชิงรุกในการร่วมรู้สึก เช่น การเสนอแนวทางช่วยเหลือตัวละคร หรือแสดงความเห็นใจเพื่อนในสถานการณ์จำลอง โดยมีการใช้คำพูดที่แสดงการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง เช่น “เขาคงโกรธเพราะโดนแกล้ง” หรือ “เราควรปลอบเขาเพราะเขาเสียใจ” และในสัปดาห์ที่ 7 – 8 เด็กส่วนใหญ่สามารถแสดงความเข้าใจด้านอารมณ์ได้อย่างชัดเจน และต่อเนื่อง โดยไม่ต้องพึ่งพาคำชี้แนะจากครู มีการใช้คำพูด สีหน้า และพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการรับรู้อารมณ์ และความรู้สึกของผู้อื่นอย่างเหมาะสม เช่น การเข้าไปปลอบเพื่อน การเสนอให้ช่วยเหลือ หรือการกล่าวแสดงความเห็นใจอย่างเป็นธรรมชาติ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานที่มีผลต่อการเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยขออภิปรายผล 2 ประเด็น ดังนี้

1. **แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน** จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า การออกแบบแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานที่มีโครงสร้างชัดเจน สอดคล้องกับเนื้อหาความเข้าใจผู้อื่นที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก และเชื่อมโยงกับวรรณกรรมแต่ละเรื่องอย่างเป็นระบบ โดยเน้นกิจกรรมแบบ Active Learning ที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ ผ่านการสนทนากลุ่ม บทบาทสมมติงานศิลปะ การเคลื่อนไหวประกอบจังหวะ กิจกรรม Cooking กิจกรรมกลางแจ้ง และเกมการศึกษา ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม

.....
ทางความคิด อารมณ์ของเด็กอย่างสมดุล ส่งผลให้เด็กปฐมวัยสามารถพัฒนาความเข้าใจผู้อื่นทั้งในระดับ
ความคิด อารมณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเด็กสามารถถ่ายทอดสิ่งที่เรียนรู้จากวรรณกรรมสู่พฤติกรรมจริง
เช่น การแบ่งปัน การให้กำลังใจ การฟังความคิดเห็นและการยอมรับความแตกต่างของผู้อื่น สอดคล้องกับ
Denham (2006) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมความเข้าใจผู้อื่นในวัยเด็ก ควรใช้กระบวนการที่ผสมผสานการเล่น
นิทาน กิจกรรมสร้างสรรค์ และการสนทนาแบบเปิด เพื่อพัฒนาทักษะด้านอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรมอย่าง
สอดคล้องกัน จากการสังเกตพฤติกรรมระหว่างการจัดกิจกรรม พบว่า เด็กเรียนรู้จากเรื่องราวในนิทานผ่านการฟัง
และการสนทนาเกี่ยวกับลักษณะ และการกระทำของตัวละคร แล้วนำพฤติกรรมเหล่านั้นไปปรับใช้ในชีวิตจริง
ซึ่งครูมีบทบาทสำคัญมากในเล่านิทาน ครูจะต้องมีเทคนิค และความชำนาญในการเล่านิทานที่ทำให้เด็กเกิดความ
สนใจ ทั้งน้ำเสียง และสีหน้าแววตาในการเล่านิทานที่จะต้องทำให้เกิดความรู้สึกร่วมไปกับนิทาน และตัวละคร
นั้น ๆ ครูต้องใช้คำถามปลายเปิดที่ช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิดเกี่ยวกับเหตุ และผลของอารมณ์ความรู้สึกที่ตัว
ละครนั้นแสดงออกมา และเด็กจะตอบสนองต่ออารมณ์ ความรู้สึกผู้อื่นในเชิงบวกได้อย่างไร และครูต้องเป็น
แบบอย่างทางพฤติกรรม ค่านิยม และการตอบสนองทางอารมณ์ในสถานการณ์ต่าง ๆ และการมีปฏิสัมพันธ์ทาง
สังคมในชีวิตประจำวันที่ดีกับเด็ก คอยให้คำแนะนำชี้แนะ เมื่อเด็กต้องการความช่วยเหลือต่าง ๆ สอดคล้องกับ
แนวคิดของ Bandura (1986) ที่กล่าวว่า เด็กเรียนรู้ผ่านการสังเกต และเลียนแบบแบบอย่าง โดยเฉพาะ
เมื่อตัวแบบมีแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างความชัดเจน เช่น ตัวละครในวรรณกรรม หรือเพื่อนในกลุ่ม
ซึ่งกระบวนการนี้ช่วยให้เด็กเข้าใจอารมณ์ และการกระทำของผู้อื่น และส่งผลให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ
เชิงบวก เช่น การปลอบใจ การยอมรับความแตกต่าง และการช่วยเหลือผู้อื่น โดยกิจกรรมต่อยอดที่จัดขึ้นหลังการ
ฟังนิทานยังเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทางความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่หลากหลาย
ทั้งนี้ กิจกรรมต่อยอดหลังการฟังนิทานจะต้องมีเนื้อหาของกิจกรรมที่สอดคล้องกับนิทาน เน้นให้เด็กทำกิจกรรม
กลุ่มร่วมกันสามารถช่วยกระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กเกิดความเข้าใจผู้อื่น และสามารถตอบสนองอารมณ์
ความรู้สึกของผู้อื่นในสถานการณ์จริงได้ดี เนื่องจากเด็กหลายคนยังขาดความเข้าใจความคิด อารมณ์ และ
ความรู้สึกของผู้อื่น การที่เด็กได้ทำกิจกรรมต่อยอดจากนิทานร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่ม เด็กจะมีโอกาสได้เรียนรู้ผ่าน
การสังเกต และมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนที่แสดงพฤติกรรมความเข้าใจผู้อื่นในเชิงบวก ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการ
พัฒนาทักษะการรับรู้ และตอบสนองต่ออารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรมของผู้อื่นอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ
แนวคิดของ Vygotsky (1978) ที่กล่าวว่า พัฒนาการทางอารมณ์ และสังคม ของเด็กเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพใน
บริบท ที่มีปฏิสัมพันธ์ โดยเฉพาะในบริบทของเขตพัฒนาการใกล้เคียง (Zone of Proximal Development: ZPD)
ซึ่งเด็กสามารถพัฒนาทักษะใหม่ได้ เมื่อได้รับการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ หรือเพื่อนที่มีทักษะมากกว่า กิจกรรมที่
ส่งเสริมการแสดงความคิดเห็น และการฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ช่วยกระตุ้นให้เด็กฝึกคิดวิเคราะห์ ด้านอารมณ์
ของตนเอง และผู้อื่น นำไปสู่การพัฒนาการรับรู้ทางสังคม ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของความเข้าใจผู้อื่น
นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับ นฤมล เนียมหอม (Niamhom, 2014) และหนึ่งฤทัย พากักดี
(Paphakdee, 2021) ที่พบว่า วรรณกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับอารมณ์ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลส่งผลต่อ
พฤติกรรมความเข้าใจของใจของเด็ก และช่วยให้เด็กเข้าใจมุมมองของผู้อื่นได้ดีขึ้น ทั้งยังสนับสนุนแนวคิดของ
Eisenberg and Strayer (1987) ที่มองว่าความเข้าใจผู้อื่นเป็นพื้นฐานของพฤติกรรมเชิงบวก

.....
เช่น การช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการหลีกเลี่ยงการทำร้ายจิตใจผู้อื่น การจัดกิจกรรมดังกล่าวอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 8 สัปดาห์ ช่วยให้เด็กได้สะสมประสบการณ์ทางอารมณ์ และสังคมอย่างเป็นระบบ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ

กล่าวโดยสรุป การที่คะแนนความเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้นในทุกด้าน สะท้อนถึงคุณภาพของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านเนื้อหาที่มีคุณภาพ กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก และการเสริมสร้างประสบการณ์ที่เชื่อมโยงระหว่างวรรณกรรมกับสถานการณ์ในชีวิตจริงของเด็กได้อย่างเป็นรูปธรรม

2. ความเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กมีความเข้าใจผู้อื่นทั้งด้านความคิดและด้านอารมณ์เพิ่มขึ้นทั้ง 2 องค์ประกอบ โดยค่าเฉลี่ยของความเข้าใจผู้อื่น ด้านความคิดสูงกว่าความเข้าใจผู้อื่น ด้านอารมณ์ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Hoffman (2000) และ Eisenberg and Fabes (1998) ที่กล่าวว่า ความเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัยพัฒนาได้ทั้งในด้านความคิด และด้านอารมณ์ โดยทักษะการเข้าใจผู้อื่นด้านความคิดมักแสดงออกได้ชัดเจนก่อน และช่วยสนับสนุนการตอบสนองทางอารมณ์อย่างเหมาะสม เมื่อเด็กมีโอกาสฝึกผ่านสถานการณ์จริง เนื่องจากพื้นฐานพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กในช่วงปฐมวัย อยู่ในระยะก่อนปฏิบัติการ (Preoperational Stage) ตามทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญาของ Piaget (1962) อธิบายว่า เด็กอายุระหว่าง 2 – 7 ปี เป็นช่วงที่เด็กเริ่มสามารถใช้ความคิดเชิงเหตุผลเบื้องต้น เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างเหตุ และผล และเริ่มตระหนักรู้อยู่ของผู้อื่น แม้จะยังมีข้อจำกัดด้านการคิดอย่างเป็นระบบแต่ความสามารถด้านนี้มีแนวโน้มพัฒนาได้ดี เมื่อเด็กได้รับโอกาสในการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้การเข้าใจผู้อื่นของเด็กจะเกิดขึ้นได้ อธิบายว่าความเข้าใจผู้อื่นในด้านความคิดสามารถส่งเสริมได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากเด็กได้รับการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ เช่น การตั้งคำถามปลายเปิด การสะท้อนความคิด และการวิเคราะห์สถานการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งสะท้อนอย่างชัดเจนในบริบทของการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานในครั้งนี้ที่เน้นให้เด็กได้ฝึกคิดเชิงเหตุผลผ่านเรื่องราวของตัวละคร นำไปสู่การเข้าใจเหตุผลของความรู้สึก และพฤติกรรมของผู้อื่นอย่างเป็นระบบ ในทางตรงกันข้ามความเข้าใจผู้อื่น ในด้านอารมณ์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการรับรู้ และสนองต่ออารมณ์ และความรู้สึกของผู้อื่น จำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาทักษะด้านการควบคุมอารมณ์ตนเอง (self-regulation) ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อน และยังอยู่ในระยะเริ่มต้นของการพัฒนาในช่วงวัยปฐมวัย เด็กจึงอาจแสดงออกทางอารมณ์ได้ไม่สอดคล้อง หรือไม่แน่นอนนัก โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ซับซ้อนหรือมีความกดดันทางอารมณ์ (Decety and Jackson, 2004) อย่างไรก็ตาม ทักษะทั้ง 2 ด้าน ต่างมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความเข้าใจผู้อื่นอย่างสมดุล ทั้งนี้ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน มีส่วนสำคัญต่อการส่งเสริมความเข้าใจผู้อื่นด้านความคิดอย่างเป็นระบบ เนื่องจากวรรณกรรมมีโครงสร้างของเหตุการณ์ ตัวละคร และปมปัญหาที่กระตุ้นให้เกิดการวิเคราะห์มุมมอง ความคิด และพฤติกรรมของผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (Mar et al., 2009) ที่ระบุว่า การอ่านเรื่องเล่าช่วยพัฒนาความสามารถในการเข้าใจเจตนา ความเชื่อ และอารมณ์ของผู้อื่นในบริบททางสังคมได้ อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ Wellman (2014)

.....
ยังชี้ให้เห็นว่าการฝึกฝนทักษะด้านความคิดเชิงเหตุผลและการมองมุมมองผู้อื่น เช่น ผ่านการเล่นนิทานหรือการเล่นสมมติ จะช่วยเร่งการพัฒนาความเข้าใจผู้อื่นในด้านความคิดให้รวดเร็ว และชัดเจนยิ่งขึ้น และจะสามารถตอบสนองต่ออารมณ์ และความรู้สึกผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการทำวิจัย

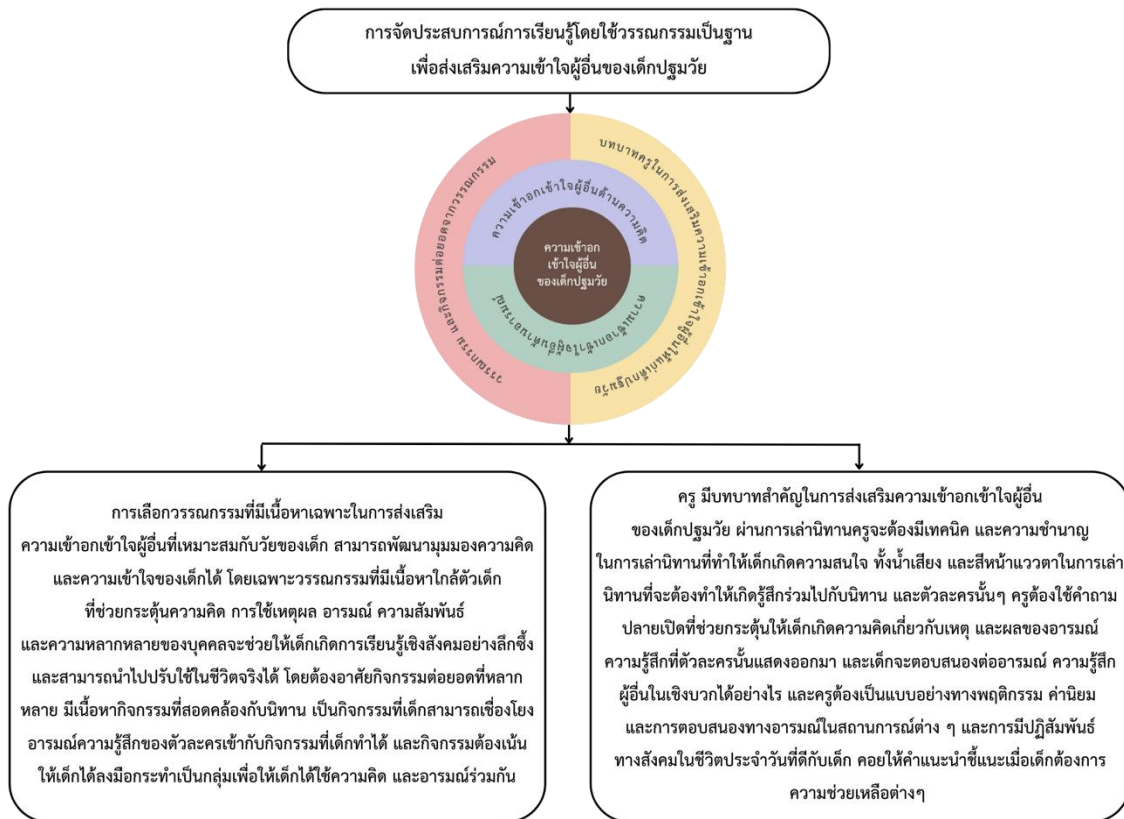
1. การคัดเลือกวรรณกรรมที่เหมาะสมกับวัย และมีเนื้อหาที่ส่งเสริมความเข้าใจผู้อื่น โดยเฉพาะวรรณกรรมที่มีเนื้อหาใกล้ตัวเด็กเกี่ยวกับความคิด อารมณ์ ความสัมพันธ์ และความหลากหลายของบุคคลจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้เชิงสังคมอย่างลึกซึ้ง และสามารถนำไปปรับใช้ ในชีวิตจริงได้
2. การจัดกิจกรรมต่อยอดหลังการฟังนิทานในช่วงสัปดาห์ที่ 4 – 8 ควรดำเนินการโดยคำนึงถึงระดับความเข้าใจผู้อื่นของเด็กแต่ละคน โดยจัดกลุ่มให้เหมาะสมเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กที่ยังต้องการการชี้แนะ ได้เรียนรู้ผ่านการสังเกตและมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนที่แสดงพฤติกรรมความเข้าใจผู้อื่นในเชิงบวก ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะการรับรู้และตอบสนองต่ออารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรมของผู้อื่นอย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยแวดล้อม เช่น บทบาทของครอบครัว การมีแบบอย่างทางสังคม หรือบริบทของโรงเรียนที่อาจมีอิทธิพลร่วมต่อการส่งเสริมความเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัย
2. ควรมีการศึกษาผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานร่วมกับผู้ปกครอง เพื่อติดตามความเข้าใจผู้อื่นของเด็กปฐมวัย ผ่านชุดกิจกรรม หรือโปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง
3. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลระยะยาวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานว่าส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กในช่วงวัยอื่น ๆ หรือไม่
4. ควรศึกษาการจัดประสบการณ์โดยใช้สื่ออื่น ๆ ควบคู่กับวรรณกรรม เช่น ภาพยนตร์สั้น สื่อดิจิทัล หรือสื่อพื้นบ้าน เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการส่งเสริมความเข้าใจผู้อื่นของเด็ก

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ภาพองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษา

สรุป

จากการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยหลังจากได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน มีความเข้าใจผู้อื่นสูงขึ้น ทั้งองค์ประกอบที่ 1 คือ การเข้าใจผู้อื่นด้านความคิด และองค์ประกอบที่ 2 คือ การเข้าใจผู้อื่นด้านอารมณ์ สะท้อนถึงคุณภาพของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน ที่ออกแบบกิจกรรมอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก และส่งเสริมให้เด็กได้ฝึกคิดวิเคราะห์ ตีความมุมมองของตัวละคร และเชื่อมโยงกับสถานการณ์ทางสังคมอย่างมีความหมาย โดยพบว่าค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบด้านความคิดสูงกว่าองค์ประกอบด้านอารมณ์ เนื่องจากเด็กได้รับประสบการณ์ จากวรรณกรรม และมีโอกาสฝึกฝนผ่านสถานการณ์จริงในการทำกิจกรรมกลุ่มย่อยต่อจากวรรณกรรมร่วมกับ เพื่อนเป็นกลุ่ม ทำให้เด็กได้ฝึกการใช้ความคิด และอารมณ์ร่วมกับผู้อื่นในสังคม เด็กจึงสามารถใช้ความคิดเชิง เหตุผล เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างเหตุ และผลและเริ่มตระหนักรู้ถึงความรู้สึก และมุมมองของผู้อื่นได้มากขึ้น ส่งผลให้เด็กสามารถเข้าใจ และบอกเหตุผลของพฤติกรรม อารมณ์ หรือความรู้สึกของผู้อื่นได้ ซึ่งเมื่อเด็กเข้าใจ เหตุผลพฤติกรรมของอารมณ์ และความรู้สึกของผู้อื่นแล้ว เด็กจึงแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่ออารมณ์ และ ความรู้สึกของผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

.....
References

- Best Start Expert Panel on Early Learning. (2006). *Early Learning for Every Child today: A Framework for Ontario Early Childhood Settings*. Government of Ontario.
- Bandura, A. (1986). *Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory*. Prentice-Hall.
- Denham, S. A. (2006). Social-Emotional Competence as Support for School Readiness: What is it and How do We Assess it? *Early Education and Development*, 17(1), 57–89.
- Decety, J., and Jackson, P. L. (2004). The Functional Architecture of Human Empathy. *Behavioral and Cognitive Neuroscience Reviews*, 3(2), 71–100.
- Division of Health Education, Department of Health Service Support. (2024, June 24). “Bullying” is Not Just a Child’s Play. Public Relations Group Department of Health Service Support. <https://prgroup.hss.moph.go.th>.
- Eisenberg, N. (2000). Empathy and Sympathy. *Handbook of Emotions*. (2nd ed.). Guilford Press.
- Hoffman, M. L. (2000). *Empathy and Moral Development: Implications for Caring and Justice*. Cambridge University Press.
- Mar, R. A., Oatley, K., and Peterson, J. B. (2009). Exploring the Link Between Reading Fiction and Empathy: Ruling out Individual Differences and Examining Outcomes. *Communications*, 34(4), 407– 428.
- Massachusetts Department of Early Education and Care. (2015, June 2). *Massachusetts Standards for Preschool and Kindergarten: Social and Emotional Learning and Approaches to Play and Learning*. <https://www.mass.gov/info-details/perschool>.
- New York State Early Childhood Advisory Council. (2019). *New York State Early Learning Guidelines: A Child Development Resource for Educators of Children Ages Birth through Eight*. <https://www.nyspec.org/resource/early-learning-guidelines>.
- Niamhom, N. (2014, June 22). *Innovation in Early Childhood Learning Experience Design using Literature-based Approaches*. <http://www.nareumon.com>
- Niamhom, N. (2014). Development of Empathy in Early Childhood Through Literature-Based Learning. *Journal of Early Childhood Education*, 8(2), 43–58.
- Paley, V. G. (2009). *The Girl with the Brown Crayon: How Children use Stories to Shape their Lives*. Harvard University Press.
- Piaget, J. (1962). *Play Dreams and Imitation in Childhood*. Norton.

-
- Paphakdee, N. (2021). *The Development of Thai Listening Comprehension Skills using Literature-based Instruction Combined with Storytelling Techniques for kindergarten 3 Students*. [Master's thesis]. Dhurakij Pundit University. (in Thai).
- Pittayapitak, T. (2010). *The Development of Instructional Processes Integrating Social Constructivist Theory and Literature-based Reading Instruction to Enhance Kindergarten's Creative Reading Ability*. [Master's thesis]. Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Pihlajaniemi, K., and Raitio, A. (2018). *Empathy Education in Early Childhood: Creative Methods in a Multicultural Kindergarten*. Helsinki Metropolia.
- Srikarn, B. (2010). *The Effects of Developing Language Skills of Early Childhood Children Through Literature-based Learning*. [Master's thesis]. Mahasarakham University. (in Thai)
- Sathiraphan, W. (2016). The Effects of using Social Drama on Young Children's understanding of Others' Feelings. *Electronic Journal of Education*, 11(1), 90–102. (in Thai)
- Sawyer, W. E. (2000). *Growing up with Literature*. Delmar.
- Tomlinson, C. M., and Lynch-Brown, C. (1996). *Essentials of Children's Literature*. (2nd ed.). Allyn and Bacon.
- Thapto, D. (2011). *The Development of Self-Discipline Morality in Early Childhood using Literature-based Activities*. [Master's thesis]. Burapha University. (in Thai)
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.
- Wellman, H. M. (2014). *Making Minds: How Theory of Mind Develops*. Oxford University Press.